

Panova osveta.

*Počiva Pan¹ na gozdni skali,
telo v potoku se zrcali,
in Pan zasmee se na glas,
ko v vodi svoj zagleda stas:*

*„Kdo pravi, Pan, da si ubožec,
ti kozonožec, kozorožec?
Ta kozja brada, kozji rep —
o, Pan, kako si vendar lep!*

*Lepota je samo lupina,
telesu ni krepost edina,
še bolj godi, še več velja
umetnost, ki telo jo zna!“*

*In žveglo vzame Pan med prste,
piščali lične, zvočne vrste,
zasvira, ali kak odmev?
Škrjanca preglasi ga spev.*

¹ Pan (pasoči) je bil grški bog gorovja. Imel je kozje noge in roge, kozjo brado in rep. Ves dan se je potikal po gozdovih in planinah, lovil divjačino, pasel koze in nagajal vilam (nimfam). Zvečer je posedal samotno pred svojo votlino, piskal na žveglo, oponašal ptice in se kosal z njimi. Kadar je začel iz gozda vriskati in tuliti, je zavladal grozen strah v okolici (paničen strah, panika); v bitki pri Maratonu je s svojim glasom prestrašil Peržane in tako pomogel Grkom do zmage.

Visoko se škrjanec vije,
drobi presladke melodije,
ozre za njim pogled se vsak
in vsak ustavi se korak.

A Pan na skali se razljuti:
„Zakaj pa nimam jaz peruti?
Kako bi v zraku šele jaz
veslal, žveglal za kratek čas!

Vsi pevci iz doline, z gore,
ves ptičji rod, kar svet ga zmore,
od Pana pesmi se uče,
po žvegli moji žurgole.

A slavo vso sedaj uživa
zalega ptičja nagajiva.
Pan orje, seje; cvet in plod
brez truda bere ptičji rod!“

Prihaja pesem vedno tiše,
škrjanec kroži vedno više,
obrača k nebu Pan oči,
v daljavo sinjo hrepeni.

Zaman, od tal se Pan ne gane,
kot ude bi imel vkovane,
namršči sršasto obrv,
zavisti zvije se ko črv:

„Škrjanec previsoko plove,
to znak je blaznosti gotove;
Kdor previsoko frfota,
ta v kletki blaznice konča!“

Spusti škranec se nad njivo,
zapoje Panu zaničljivo:
„Žužu, še čmrlj leti čez grič,
Pan zna le čič, žužu, le čič.“

Iz gozda divje Pan zavriska,
na žveglo spev grozeč zapiska,
ječanje ranjene zveri —
tako piščali glas zveni.

Ustraši se pastir na paši,
in lovec v gozdu se ustraši.
Kdo ne bi se osvete bal,
če Panov srd ječi od skal?

* * *

Naslednje jutro na vse rano
pikrade Pan se na poljano,
tišči zavrato past v rokah,
opreza, plazi z njo se plah.

Na robu gozda grm zagleda,
škrjanec nanj utrujen seda,
nanj zanko Pan pripne pretkan,
prikrije zvito vsako stran:

„Pa pravijo, da meni žila
umetna že je usehnila!
Umetnik prvi — še je Pan!“
Hehé, pomane dlan ob dlan.

„Ni konca še piščalim starim,
le čajte, še vam zažveglarim!“
V goščavo Pan izgine spet,
za sabo spravi vsako sled.

Preži v zatišju Pan in snuje,
že v duhu plena se raduje:
„O, kaka sreča, kaka slast,
če tekmeца ujamem v past!

Predrzna mu pristrižem krila,
ne bodo več do zvezd nosila,
oči sanjave oslepim,
izrežem jezik, pesmi z njim.

In v kletki pisani razstavim
v zabavo ga ljudem zijavam.
Brez kril škrjanec, slep in nem,
hehé, to bo za smeh ljudem!“

V grmovju Pan nestrpno čaka,
nebo je čisto, brez oblaka.
Ah, vendar! Drobna šine stvar,
okrene k nebu kolobar.

O solncu, o svobodi zlati
umetnik zažgoli krilati,
potem pa k zemlji iz neba
škrjanec spet se naravna.

In vedno bliže h grmu plava,
in vedno bliže je nastava!
Ojoj, škrjanec, kaj bo to?
Zaziblje zanka se močno.

*In Pan iz grma plane strastno,
glavó, roké iztegne hlastro;
nakrat odskoči, pade vznak,
ujeti poje ptič: kvakvak!*

*Je sedla v zanko muha — vaba,
na muho je skočila žaba,
ujela v zanko se z nogó,
kvakvak, kako je to hudó!*

*A prost škrjanec kvišku šine,
v svobodne dvigne se jasnine,
ponosno Panu iz višav
poslednji zažgoli pozdrav:*

*„Kdor previsoko se prikrade,
kvakvak, med žabe nizko pade!
Žužu, še čmrlj leti čez grič —
Pan zna le čič, žužu, le čič!“*

Sava Radič-Mirt.